

försvaret

Historien upprepar sig aldrig, sägs det, men stämmer det nödvändigtvis? Ibland har det ju faktiskt visat sig vara möjligt att dra lärdom av det förflutna.

På 1920- och 1930-talen försvagades Sveriges försvar. Vi trodde att första världskriget också var det sista. I trygg förlitan på Nationernas Förbund och på politikernas insikt om krigets vanvett fortsatte vi att sticka huvudet i busken. Först under andra delen av 1930-talet, när Nazitysklands aggressiva avsikter började stå klara för envar, inleddes en förstärkning av försvaret. Men det tog – precis som nu – lång tid innan resursökningarna gav konkreta resultat. Inte förrän efter andra världskrigets slut hade vårt försvar fått tillfredsställande styrka.

I en TV-intervju i september i år erinrade den socialdemokratiska ekonomen Nils Lundgren om att dåvarande högerpartiet den gången hade rätt som ville stärka försvaret mer än de andra partierna. Erkännandet är värt att notera. Och kanske var det för att socialdemokraterna då lärde av läxan som försvarsfrågan under 1950- och 1960-talen kunde lösas under relativ enighet mellan de demokratiska partierna.

1972 gick det emellertid inte längre.

Då genomdrevs under socialdemokratisk ledning ett beslut som medförde en avsevärt urholkning av försvaret. Bakgrunden var förhoppningen att den politiska avspänning som kunde skönjas i Europa skulle visa sig bestående och därmed minska riskerna för en storkonflikt. Även den gången varnade moderaterna, men förgäves.

Vi vet hur det gick. Den förbättrade politiska atmosfären – som i och för sig var någonting positivt – visade sig vila

på lösan sand. Den motsvarades inte av någon militär nedrustning. Allt starkare blev i stället de trupper som stod mot varandra. Deras utrustning blev ständigt mer och mer sofistikerad – medan Sveriges försvar underminerades som om ingenting hände!

I dag, elva år efter 1972 års försvarsbeslut, skördar vi vad som då såddes.

Främmande – sovjetiska – ubåtar betraktar uppenbarligen Sveriges kuster som ett lagom farligt övningsområde. Risker för avslöjande är ringa, såvida besättningen förmår läsa sjökorten rätt och undviker att gå upp till ytan när den svenska marinen har fullt pådrag. Hittills har inkräktarnas kurragömmalek varit framgångsrik, utom i Gåsefjärden 1981. Annars har det svenska försvarets oförmåga att hålla rent på den egna gården gång på gång demonstrerats.

Ubåtarna ägnar sig helt visst inte bara åt övningar. Det är knappast någon tillfällighet att de flesta observerade inträngen skett i militärt intressanta områden. Snart kan den främmande makten våra egna farvatten bättre än vi själva.

Situationen är otäck. Den naturliga oron minskar inte av Överbefälhavarens general Lennart Ljungs rapporter om att det inte går att leva upp till 1982 års

försvarsbeslut med mindre än att ytterligare flera miljarder kr skjuts till. Aldrig har ÖB:s varningar varit allvarligare. Han må vara part i målet, hans ord väger likafullt tungt.

I det läget måste politikerna besinna sig. De ofrånkomliga besparingarna på den offentliga sektorn får göra halt framför försvarsdepartementets portar. I annat fall äventyras än en gång oersättliga värden. För på första parkett iakttar en intresserad omvärld hur angelägna vi egentligen är om vårt nationella oberoende. Börjar det rentav bli en andrahandsfråga för oss – så här i fondsocialismens tid?

Det finns ändå en ljuspunkt. Aldrig har det varit lättare för politikerna att ge försvaret de erforderliga resurserna – trots det samhällsekonomiska läget. För aldrig har svenska folkets beredvillighet att betala sin försäkringspremie varit starkare. Aldrig skulle högre anslag till försvaret kunna påräkna större förståelse än nu.

Tänker politikerna likafullt låta historien från mellankrigstiden – och 1972 – upprepas? Har de ingenting lärt och ingenting glömt?

Matti Häggström